

J. P. JOOSTE, *Die Geskiedenis van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, 1859-1959*, Uitgewer en jaar van publikasie word nie vermeld nie, 415 bls. Prys 25/-.

As 'n bydrae tot die eeufeesjaar van die Gereformeerde Kerk in 1959 is hier 'n oorsigtelike geskiedenis van die Gereformeerde Kerk gepubliseer. Na die uiterlik gesproke is hierdie boek na uitgawe en druk bepaald swakker as die voorgaande. Die werk van Van der Vyver wat in Nederland gedruk is toon dat goeie vakmanne dié werk gedoen het; die werk van Jooste wat in Suid-Afrika gedruk is, toon dat in ons land nog nie vakmanne van die dieselfde kaliber so vryelik beskikbaar is nie. Die werk het vele steurende drukfoute en soms ergelike setfoute, byvoorbeeld op bls. 63 waar 'n hele paragraaf as gevolg van swak drukwerk onverstaanbaar geword het terwyl in 'n daaropvolgende paragraaf 'n hele sin weggeval het! Dergelike slordige uiterlike versorging maak die lees van die boek nie aangenaam nie.

'n Tweede punt is dat die note nie aan die voet van die bladsy staan waar dit tuis behoort nie. Dit word agter in die boek aangetref en veroorsaak ongetwyfeld veel onnodige blaaiery vir die leser wat graag die note wil nagaan. Miskien het die oorweging dat die werk nie in die eerste plek vir die historikus nie maar vir die gemeente geskrywe is, hierin 'n rol gespeel.

Verder is hierdie werk ook nie van 'n register voorsien nie en in so 'n omvattende werk is dit beslis 'n groot gemis. Gelukkig is die inhoudsopgawe betreklik uitgebreid, maar dit kan hierdie wesenlike tekort in die werk nie aanvul nie.

'n Punt waaroor daar verskil van mening kan wees, is dat die skrywer sy bronne-sitatie almal in Afrikaans weergee. Dit is waarskynlik met die oog op die leserskring gedoen, maar die vermoede bestaan dat die Afrikaanse leser genoeg nederlands magtig is om sitate in dié taal sonder moeite te begryp. Deur die bronne-aanhaling te vertaal, verdwyn daar myns insiens tog iets van die gevoels- en inhoudswaarde van die oorspronlike, hoe goed die vertaling ookal mag wees.

Inhoudelik is daar ook punte waarop ek kritiek wil oefen. Dit gaan hier alleen om die woordgebruik oor die gebeure van 1859. Jooste stel dat nóg die begrip *afskieding* nóg die begrip *herstigting* hier van toepassing is nie en dat die juiste woord *ontstaan* moet wees. Maar by die

gebruik van die woord *ontstaan* rys daar tog besware van geen geringe aard nie want immers die Ned. Hervormde Kerk in die Z.A. Republiek was *Kerk* met alles wat dit inhou. En as die toestand leerstellig en kerkregtelik in die Hervormde Kerk in 1859 nagegaan word, was dit na die eise wat die H. Skrif en die teologiese insigte van Calvyn aan die Kerk stel, inderdaad *Kerk*. Met ander woorde die *ontstaan* van die Gereformeerde Kerk naas die bestaande Kerk bly tóg 'n afskeidingsaksie. Dit beslis in teenstelling met die optrede van die sestiende Eeuse hervormers wat hulle nooit van die roomse kerk afgeskei het nie, maar die bestaande kerk her-vorm het. Om die Hervormde Kerk in 1859 goedsmoeds as vals te bestempel is wél moontlik maar dan nie op grond van die beginsels wat deur die H. Skrif soos uitgelê deur Calvyn neergelê word nie. Dat die Hervormde Kerk in 1859 *vals* was, wil die woord *ontstaan* ten opsigte van die Gereformeerde Kerk wél suggereer want 'n Kerk kan alleen ontstaan as daar geen bestaande Kerk is nie. Ek kan nie verwag dat die skrywer hier met my sal saamstem nie, maar wil die argument tog so voorlê.

Graag wil ek hierdie eerste volledige geskiedenis van die Gereformeerde Kerk aanbeveel. Dit sal goed wees as hierdie werk ook in die Hervormde Kerk gelees word opdat ons sal weet hoe ons Gereformeerde broeders die afgelope hunderd jaar geleef en gewerk het.

A. D. PONT.